

Raadsinformatiebrief¹

Onderwerp Afwegingen m.b.t. jeugdverblijf stichting Mizaan
Portefeuillehouder J. Olthof en R. Visscher - Noordzij
B&W besluit d.d. 05-12-2017

Aan de leden van de gemeenteraad Zaanstad,

Inleiding

Stichting Islamitisch Centrum Nederland heeft in de zomer van 2016 het voormalig buurthuis de Exter aan het Sluispad in Zaandam Zuid aangekocht. Stichting Mizaan wil op deze locatie een jeugdverblijf voor meisjes starten. De meisjes worden hier na schooltijd opgevangen en slapen doordeweeks in het verblijf. Stichting Mizaan geeft op de Oostzijde al jaren leiding aan een jeugdverblijf voor jongens.

Stichting Mizaan heeft in maart 2017 een vooroverleg met de gemeente aangevraagd voor een omgevingsvergunning op de locatie aan het Sluispad. De activiteiten die Stichting Mizaan daar wil uitvoeren passen binnen de huidige bestemming - een maatschappelijke voorziening - met uitzondering van de functie slapen/overnachten. Voor deze functie moet een afwijkingsprocedure van het bestemmingsplan gevolgd worden.

De ontwikkelingen in de Turks Nederlandse gemeenschap na de coup poging van de zomer van 2016, de analyse van Poelenburg in het kader van het actieplan Poelenburg en Peldersveld en de ontwikkelingen in de Walvisvaardersbuurt zijn aanleiding voor het college geweest om de ontwikkeling van een 2de jeugdverblijf van stichting Mizaan niet alleen op ruimtelijke ordening te toetsen, maar ook opdracht te geven voor bredere beeldvorming over stichting Mizaan en het bestaande jeugdverblijf aan de Oostzijde. Dit vanuit een oogpunt van openbare orde en veiligheid, maatschappelijke ontwikkelingen en de mogelijke impact van de komst van een jeugdverblijf op het Sluispad voor de buurt.

Met deze raadsinformatiebrief informeren wij u over het gevormde beeld en de politieke afweging.

Toelichting

Educatief centrum Mizaan

Mizaan heeft al een jeugdverblijf op de Oostzijde waar dagelijks 40 jongens tussen de 12 en 21 jaar oud verblijven. Zij noemen zichzelf een educatief centrum. In het centrum worden de jongens na schooltijd opgevangen en wordt door vrijwilligers onderwijs- en opvoedingsondersteuning geboden en krijgen zij levensbeschouwelijke- en religieuze vorming. De jongens slapen van zondag t/m donderdag en soms ook in het weekend in het verblijf. De jongens volgen regulier onderwijs op de Zaanse scholen. Stichting Mizaan draait bijna volledig op vrijwilligers. Het jeugdverblijf voor meisjes aan het Sluispad zal op dezelfde wijze gaan functioneren.

Stichting Mizaan financiert het jeugdverblijf zelf en het jeugdverblijf draait volledig op private financiering. Ouders betalen een bijdrage voor hun kind. Fondsenwerving gebeurt onder meer via open dagen (2x per jaar). De landelijke stichting Islamitisch Centrum Nederland, eigenaar van het pand op de Oostzijde en nu ook Sluispad, beheert landelijk vastgoed. Financiering vindt plaats middels hypotheek verstrekking.

¹Op deze raadsinformatiebrief volgt geen actie van de Agendacommissie. Zonodig kunt u aanvullende informatie inwinnen bij de behandelend ambtenaar. Wenst u naar aanleiding van de informatie nadere vragen te stellen aan de portefeuillehouder of een politieke discussie met de portefeuillehouder en/of raadsfracties, dan kunt u bij de Agendacommissie om agendering verzoeken mits onder vermelding van "wat u vraagt aan wie" inclusief een korte concrete toelichting.

Wettelijk kader

Godsdienst en opvoeding behoren grondwettelijk tot de persoonlijke vrijheid van burgers

In november 2012 ontstond er onrust over de pedagogische kwaliteit van educatieve centra/internaten in Nederland. De onrust heeft ertoe geleid dat er in 2016 een wet op de jeugdverblijven is gekomen.

De wet kenmerkt zich doordat er op de jeugdverblijven een 'lichte vorm' van toezicht plaatsvindt. Het feit dat ouders primair verantwoordelijk zijn voor de opvoeding van hun kinderen, ook als zij niet thuis wonen, en het gegeven dat ouders de vrijheid hebben zelf vorm te geven aan de opvoeding van hun kinderen, heeft er toe geleid dat de overheid met deze wet zo min mogelijk ingrijpt in de keuzevrijheid van ouders. Met deze wet wordt wel een aantal eisen gesteld, die de veiligheid van de jongeren die in jeugdverblijven opgroeien zo goed mogelijk garandeert. En wordt de (pedagogische) kwaliteit van een jeugdverblijf gewaarborgd. De gemeente houdt vanuit deze wet jaarlijks toezicht. De inspectie wordt uitgevoerd door de GGD.

December 2016 is de eerste inspectie vanuit de Wet op de Jeugdverblijven door de GGD uitgevoerd. Geconstateerd is dat Mizaan op de meeste punten voldoet aan de gestelde eisen. Bij punten waar zij nog niet geheel voldoen aan de gestelde eisen gaat het niet om de dagelijkse uitvoeringspraktijk van het jeugdverblijf, maar om vier nog ontbrekende onderdelen in onder meer het kwaliteitskader en de kwaliteitsvoorschriften. Bij de inspectie van 2017 wordt dit gecontroleerd.

Ruimtelijke ordening

Stichting Mizaan kan binnen de huidige bestemming haar activiteiten uitvoeren. Alleen voor de slaapfunctie moet een afwijkingsprocedure gevolgd worden. In de huidige wetgeving mag een afwijking van een bestemmingsplan niet in strijd zijn met een goede ruimtelijke ordening. Het gaat dan om aspecten als gevolgen voor het woon- en leefklimaat, zoals (geluid)overlast, aantrekkende werking van verkeer, eventuele private belemmeringen, milieutechnische gevolgen en de verhouding tot bestaand beleid (landelijke en lokale wet- en regelgeving). Uit het vooroverleg over de omgevingsvergunning is gebleken dat de slaapfunctie beperkte gevolgen heeft op de bovengenoemde aspecten.

Beeldvorming

Ervaringen partners en gemeente, bestuurlijk gesprek, literatuur

Het algemeen gedeelde beeld bij partners en de gemeente² is dat Mizaan gastvrij en toegankelijk is. Maar ook dat beweegredenen over en weer niet zonder meer begrepen en herkend worden. Geconstateerd wordt dat er weinig contact is in de wijk en dat de aansluiting met partners in de wijk beperkt is.

Vanuit de scholen is er waardering voor focus op ondersteuning en betrokkenheid bij het onderwijs van de leerlingen. De vrijwilligers die vaak zelf op Mizaan hebben gezeten zijn een rolmodel voor de aanwezige jongeren. Vanuit Leerplicht zien ze over het algemeen een gewone schoolcarrière bij Mizaan-leerlingen. Maar de scholen zijn ook kritisch. Uit een inventarisatie onder scholen met leerlingen van Mizaan (begin 2016) blijkt dat leerlingen vermoeid zijn in de les. In enkele gevallen is er sprake van zorg van docenten over zeer vrome geloofsuitingen of sterke uitingen van Turks nationalisme. Het is niet goed te bepalen

² Onderzoek naar beeldvorming en feiten m.b.t. Mizaan (september 2017) met VO-school, Jeugdteam, wijkagenten en gemeente (Leerplicht, Kennis, Wijkmanagement, Actieplan Poelenburg en Peldersveld en Openbare Orde en Veiligheid).

in hoeverre dit te linken is aan Mizaan. De belangrijkste zorg blijft dat de leerlingen die bij Mizaan verblijven regelmatig vermoeid op school zijn. Scholen hebben dit besproken met Mizaan en gemeld bij de inspectie op de jeugdverblijven. Vanuit het kader van de inspectie op de Jeugdverblijven kan hier niet tegen opgetreden worden. De scholen zien onvoldoende verbetering. Afgesproken is dat Centrum Jong met Mizaan en scholen in gesprek gaat en ondersteuning biedt.

Het Jeugdteam geeft aan dat voor een deel van de jongens de duidelijke structuur die Mizaan biedt goed voor hen is. Als de jongens bij Mizaan vertrekken kan deze duidelijke structuur ook een keerzijde hebben: de plotselinge vrijheid is voor sommigen te groot om te hanteren. In de ogen van het Jeugdteam zouden er pedagogische opgeleide begeleiders moeten werken, maar zij realiseren zich dat dat niet afgedwongen kan worden omdat de gestelde eisen in de wet op de Jeugdverblijven daarvoor geen basis bieden.

De politie is welkom bij Mizaan en kan vrijuit met de jongens spreken over alle thema's die er spelen (bijv. over contact met politie en jeugdboa's maar ook een onderwerp als sexting). Ook voor de gemeente is het bestuur van Mizaan toegankelijk en aanspreekbaar op actuele onderwerpen (o.a. Turkse coup poging, rellen in Rotterdam i.v.m. Turks referendum) en zaken die Mizaan zelf betreffen. In de beeldvorming over Mizaan komen onderwerpen als 'slaag krijgen' en orthodoxe geloofsovertuigingen ter sprake. Er zijn echter geen concrete feiten of formele registraties bekend die dit onderbouwen.

Er heeft een bestuurlijk gesprek plaatsgevonden met bestuurders van stichting Mizaan en een vertegenwoordiger van Educatie Centrum Nederland (de brancheorganisatie van de Jeugdverblijven). Hierin werd onder meer gevraagd naar de opstelling van Mizaan naar aanleiding van de spanningen in de Zaans Turkse gemeenschap na de coup poging. De opstelling werd van de zijde van Mizaan omschreven als apolitiek; ieder kind is welkom op Mizaan los van de ingenomen positie ten aanzien van de coup. "Wij zijn hier voor de goede educatie van de jongens die hier verblijven. Let wel, er is zeker over de coup gesproken met de jongens en de kwestie is van alle kanten belicht." Verder is besproken hoe belangrijk het is om transparant te zijn over wat je doet en dat het belangrijk is te laten zien (onder meer op de website) dat een onderdeel van Mizaan ook de religieuze vorming is.

De motieven van ouders om hun kind doordeweeks bij Mizaan onder te brengen sluiten aan op een in Rotterdam gehouden onderzoek *Turkse internaten. Een verkenning van de integratie van oud-leerlingen van Turkse internaten in Rotterdam; Dr. A.C. Nanhoe & Ing. J. van Horssen-Sollie, 2014*. Dit is: het vergroten van de onderwijskansen van hun kinderen, het bieden van structuur, voorkomen dat ze het verkeerde pad kiezen en religieuze vorming. Uit het onderzoek blijkt dat het per ouder verschilt welke motivatie voor hen de belangrijkste is om hun kind in een jeugdverblijf te plaatsen. Soms is het ook de jongere zelf die naar Mizaan wil. Verder is het in Turkije vrij gebruikelijk om een kind in een jeugdverblijf onder te brengen. In Mizaan verblijven ook jongens waarbij beide ouders werken en die het belangrijk vinden dat hun kind goed opgevangen en opgevoed wordt.

Maatschappelijke impact Zaandam Zuid

De nieuwe locatie van Mizaan ligt in de Walvisvaardersbuurt, in Zaandam Zuid. Een buurt die behoefte heeft aan partijen, die vanuit welke achtergrond dan ook, meehelpen om de sociale cohesie te verbeteren en bijdragen aan het versterken van de buurtkracht. De wijkmanager van Zaandam Zuid is met al deze partijen- ook Mizaan- in gesprek om te bespreken wat zij gaan bijdragen aan het versterken van de buurt.

In deze wijk hebben zich het afgelopen jaar meerdere Turks Nederlandse organisaties gevestigd. Bij een deel van de inwoners zorgt dit voor onrust. Zo ook bij de komst van Mizaan. Mizaan heeft daarop contact met de omwonenden gezocht en heeft ze uitgenodigd om op bezoek te komen in de Oostzijde. Hier is door bewoners geen gevolg aan gegeven.

Wel zijn er gesprekken geweest tussen een groepje bewoners en Mizaan. Dit heeft niet alle zorgen weggenomen. Wel heeft het er toe geleid dat bewoners een aanspreekpunt bij Mizaan hebben.

Afwegingen en conclusie

Het college realiseert zich dat er in de Zaanse samenleving verschillend wordt aangekeken tegen Mizaan. Het gaat dan om zorgen als: is een jeugdverblijf nog wel van deze tijd? Welke rol speelt religie? Het is een vrij gesloten systeem, waarin oud-leerlingen weer begeleider worden. Is dat altijd het beste voor de ontwikkeling van jongeren? Ze zijn nogal op zichzelf gericht, wat dragen zij bij aan de buurt?

Er zijn ook geluiden vanuit positieve ervaringen. Mizaan speelt in op de behoefte van ouders en de Turkse Zaanster en is in staat dat zelf te organiseren zonder bemoeienis en financiering van de overheid. Het onderzoek in Rotterdam geeft aan dat dit kan bijdragen aan de integratie van de jongeren. Sleutelfiguren in het onderzoek geven aan dat de Nederlandse samenleving bij de jongeren op het jeugdverblijf veel meer binnenkomt dan in de thuis situatie. Wat de voertaal betreft, op Mizaan wordt als het om schoolzaken gaat altijd Nederlands gesproken, onderling spreken de jongeren zowel Turks als Nederlands met elkaar.

Alles overziend is het college van mening dat er geen gronden zijn om niet mee te werken aan de aanvraag voor een afwijkingsprocedure van het bestemmingsplan. Immers godsdienst is vanuit de grondwet een persoonlijke vrijheid evenals de opvoeding. Omdat onderzoek³ geen feiten van onwettige zaken heeft aangetoond en er uit de inspectie in het kader van de wet op de jeugdverblijven geen zwaarwegende tekortkomingen zijn geconstateerd, staat dit vrije recht voorop.

Het college ziet de gastvrijheid en toegankelijkheid van Stichting Mizaan. Wel is door maatschappelijke partijen en de gemeente geconstateerd dat Mizaan op zichzelf gericht is omdat er nauwelijks inzet ervaren wordt tot verbinding met de directe omgeving. Vanuit onbekendheid en beperking in wederzijds begrip laat het afzonderen een ongemakkelijk gevoel na in de relatie van stichting Mizaan tot de maatschappelijke partners en de gemeente.

Als gemeente hebben we in deze situatie een aantal rollen, die vragen om een andere inzet en houding van onszelf, maar ook van Mizaan. We willen als gemeente de dialoog faciliteren en waar nodig ondersteunen tussen de wijk, partners en Mizaan en tegelijkertijd Mizaan meer 'eigenaar' maken om een verbindende plek in de wijk te krijgen. Het is belangrijk om die rollen goed te onderscheiden en daarover helder en transparant naar Mizaan te communiceren en heel expliciet aan te geven 'welke pet' we opzetten en welke afspraken we daarover maken. Als het gaat om een stimulerende gezonde en veilige leefomgeving en het bieden van optimale en brede ontwikkelingskansen voor jeugdigen, en rust (of mogelijke onrust) in de wijk, dan zijn wij daar als gemeente mede voor verantwoordelijk. We willen proberen om (voor)oordelen uit de weg te helpen en met elkaar een stap te maken in het voorkomen van polarisatie. We zijn ons als gemeente bewust dat we als gemeente 'als een van de polen' fungeren bij dit soort vraagstukken. Deze casus biedt ons daarvoor de kans en we nodigen Mizaan van harte uit dit samen met ons te doen.

Dit belang wordt extra gevoeld omdat er een vergunningaanvraag komt voor een jeugdverblijf in de Walvisvaardersbuurt. We gaan direct aan de slag om met Stichting Mizaan een gezamenlijke agenda op te stellen.

³ Onderzoek naar beeldvorming en feiten m.b.t. Mizaan (september 2017) met VO-school, Jeugdteam, wijkagenten en gemeente (Leerplicht, Kennis, Wijkmanagement, Actieplan Poelenburg en Peldersveld en Openbare Orde en Veiligheid).

Financiële en Juridische consequenties

Godsdienst is grondrechtelijke persoonlijke vrijheid evenals de opvoeding, behoudens de wet. Wanneer er geen redenen zijn om te vermoeden dat er onwettige zaken spelen staat het vrije recht voorop en gelden de criteria voor een goede ruimtelijke ordening.

De gemeente heeft vanuit de wet op de jeugdverblijven een toezichthoudende rol en is opdrachtgever voor de inspectie uitgevoerd door de GGD.

Aanpak/uitvoering

- Het vooroverleg wordt afgerond en Mizaan kan een aanvraag indienen voor een omgevingsvergunning.
- De besluitvorming over de afwijking van het bestemmingsplan wordt integraal afgewogen in de vergunningprocedure. Een Bibob onderzoek is onderdeel van deze procedure.
- Het college spreekt stichting Mizaan aan op haar verantwoordelijkheid voor goede samenwerking met maatschappelijke partners en verbinding met de Zaanse samenleving. Hiertoe zal een gezamenlijke agenda worden opgesteld met Mizaan, partners en gemeente.
- Bewonersbrief

Betreft

Actieve informatievoorziening

Opdrachtgever M. Schouten
m.schouten@

Bijgaande stukken Geen

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Zaanstad,

drs. J. Hamming, burgemeester

Digitaal ondertekend door burgemeester drs. J. Hamming op 05-12-2017

drs. F.H.M. Apeldoorn, gemeentesecretaris

Digitaal ondertekend door gemeentesecretaris drs. F.H.M. Apeldoorn op 05-12-2017